

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

המלצה לתהליך קליטת תלמידים עם צרכים ייחודיים בבית הספר

תפיסת ההכלה במדינת ישראל מתייחסת לקידום ההוגנות והשוויון בזכויות לכלל התלמידים. היא חותרת להשתתפות שווה ופעילה של כל תלמידה ותלמיד בחברה ולפתיחת אפשרות ללומדים עם צרכים ייחודיים, כמו גם לכלל הלומדים, להמשיך ללמוד, להתקדם ולהתפתח בקרב קהילתם. בתי הספר נערכים מדי שנה בשנה לקליטתם של תלמידים חדשים הבאים בשעריהם. כל תלמיד הוא עולם ומלואו, לכל תלמיד/ה צרכים, מאוויים, משאלות ותקוות להצליח, להתקדם, לרכוש חברים ולהרגיש שייך. במציאות הנוכחית, בה שגרות הלמידה משתנות יש להתייחס לכלל המענים לתלמיד/ה במסגרת בית הספר ובלמידה מרחוק.

חלק מהתלמידים החדשים זקוקים למענים מותאמים בכדי להיקלט באופן מיטבי. **קרוב לוודאי שטרם כניסתם של תלמידה או תלמיד, הזקוקים למענה ייחודי למסגרת החינוכית יתעוררו שאלות בקרב חברי הצוות החינוכי:**

- כיצד עלינו להיערך לקראת תהליך הקליטה?
 - מהו התהליך המיטבי שיאפשר לתלמיד/ה ולהורים להיקלט במסגרת החדשה ולחוש שייכים?
 - אילו חסמים עשויים להופיע בהמשך הדרך וכיצד ניתן לפעול להסרתם?
 - מה נדרש מאתנו כצוות? מה נדרש מהמחנכ/ת?
 - מה עלינו לעשות כדי לקדם את התלמיד/ה מבחינה לימודית, חברתית ורגשית?
 - אילו משאבים ומענים ייחודיים קיימים בבית הספר שיוכלו לסייע לקליטה מיטבית של התלמיד/ה?
 - אילו מענים, הכשרות, הדרכות ותמיכות נדרשים לצוות החינוכי, בכדי לקלוט תלמיד/ה עם צרכים ייחודיים בכיתה?
 - אילו הנגשות והתאמות של דרכי ההוראה, למידה והערכה, מקרוב ומרחוק, נדרשות לתלמיד/ה?
- להיערכות הצוות החינוכי חשיבות מכרעת בתהליך הקליטה. המחשבות, התחושות והרגשות המתעוררים משפיעים על אופן קליטת התלמיד/ה והם עשויים להשפיע על התנהגות הכלל. לעיתים נדרשת תמיכה רגשית, ייעוץ ידע וכלים שיסייעו בהפחתת החששות ובפיתוח תחושת המסוגלות של הצוות.

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

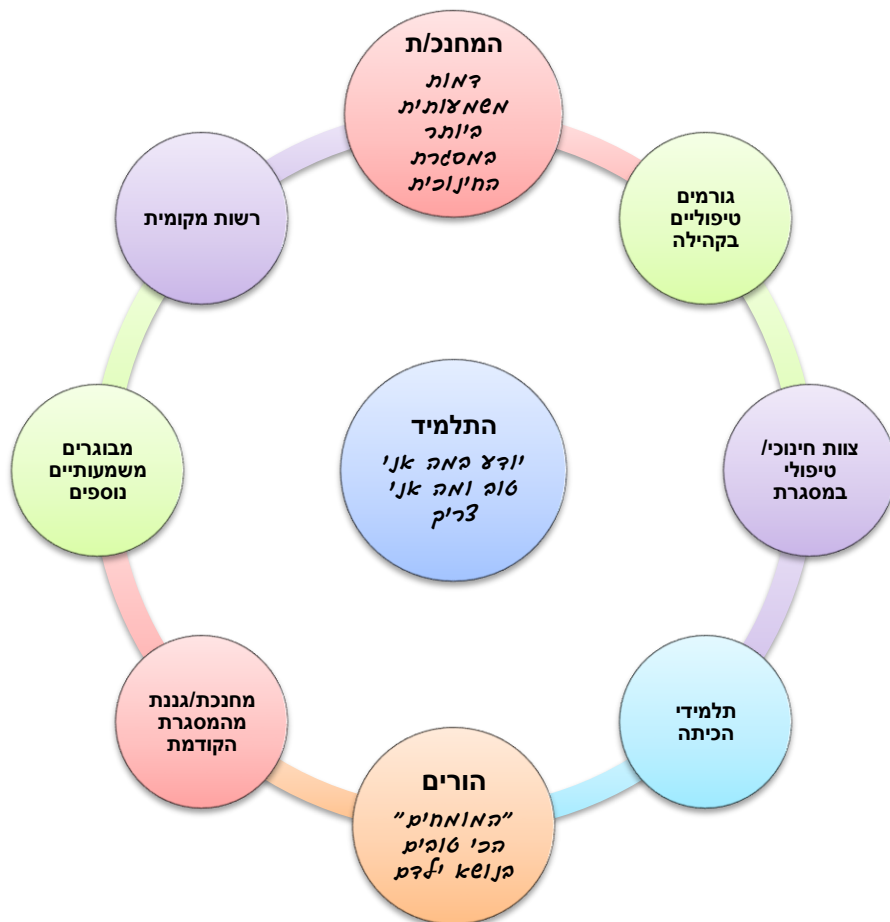
צוותי חינוך יקרים,

לפניכם כלי מומלץ, שיוכל לסייע בידכם להיערך לקליטת תלמיד/ה הזקוק למענים ייחודיים.
להלן שלבי התהליך:

טרומ קליטה - היערכות והכנה

שלב א- זיהוי וגיוס מעגל שותפים לתהליך הקליטה

היכרות מעמיקה ואינטראקציה חיובית עם התלמיד/ה ומשפחתו/ה, הינם מימד קריטי באפקטיביות קליטת התלמיד/ה והכלתו/ה בבית הספר. ההיכרות ושיתוף הפעולה מבטיחים שתכניות חינוכיות ושירותי סיוע שיינתנו לתלמיד/ה יקדמו את למידתו/ה ורווחתו/ה. שיתוף פעולה אפקטיבי מקדמת חלוקת המומחיות וגיבוש תפיסות אודות התלמיד/ה בין כלל השותפים לקידומו/ה.

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

שלב ב'- גיבוש מדיניות בית ספרית

המוסד החינוכי נדרש לערוך חשיבה ולגבש מדיניות בית ספרית טרם כניסתם של תלמידים הזקוקים למענים ייחודיים. המדיניות תגובש בהלימה לחזון, לתרבות הבית ספרית, למאפייני אוכלוסיית באי בית הספר, למשאביו וכדומה.

בעת גיבוש המדיניות מומלץ להתייחס לנקודות הבאות:

- קבלת החלטות לגבי האופן בו בוחר המוסד החינוכי לנקוט:
 - ✓ מתווה מפגשי ההיכרות (מספר פעמים, נסיבות המפגש, צמתי הערכה, מפגש מרחוק/מקורב וכדומה) והרכב המוזמנים (התלמיד והוריו, צירוף גורמים נוספים וכדומה).
 - ✓ הרכב המשתתפים מקרב הצוות החינוכי במפגש הראשון ובמפגשים שלאחריו.
 - ✓ קבלת/ אי קבלת מידע קודם אודות התלמיד (מהמסגרת החינוכית הקודמת, מגורם טיפולי, מסמכים קבילים/רפואיים, תעודות). * מותנה בקבלת ויתור סודיות מההורים
 - ✓ ביקורים מקדימים של התלמיד והוריו בבית הספר.
- דרכי מיפוי הידע ולמידת מאפייני המוגבלות (מומחי תחום, מקורות מידע ועוד).
- היערכות הצוות החינוכי (פיתוח מקצועי, הדרכה, ליווי וחניכה של גורם מקצועי פנים בית ספרי וכדומה).
- מאפייני ההיערכות ברמה הכיתתית, הבית ספרית וקהילת בית הספר.

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

שלב ג' - היערכות ברמת המוסד החינוכי

בסיום תהליך גיבוש תפיסת העולם של המוסד החינוכי וקבלת ההחלטות לקראת קליטתם

של תלמידים הזקוקים למענים ייחודיים מומלץ לדון ולהתייחס לנקודות הבאות :

- בחירת מחנכת/ת הכיתה.
- בחירת הכיתה המתאימה להכלת התלמיד/ה באופן מיטבי.
- ביצוע כל ההתאמות וההנגשות שיאפשרו נגישות ללמידה בבית הספר וללמידה מרחוק.
- מינוי צוות תומך ללווי הצוות ולעבודה עם התלמיד/ה, כגון: מומחה/ית תחום מתי"א, רכז/ת השתלבות, מתלי"ת, פסיכולוג/ית, יועצת/ת ובעלי תפקידים רלוונטיים.
- היוועצות עם גורמי מקצוע בקהילה.
- יצירת שגרות וסדירויות עם הצוות התומך, תיאום הגדרות תפקידים ומפגשים קבועים.
- מיסוד מרחב שיח פתוח, מאפשר, מקבל ומכיל הבעת תחושות, רגשות ודעות.
- בחינת אפשרות ליצירת קשר חברתי ראשוני עם תלמידי הכיתה עוד בשלב הקליטה.
- בחינת השינויים בהרגלים שיידרשו ברמת הכיתה, הצוות החינוכי ובית הספר והערכות לקראתם. לדוגמה: התאמת תכנית הטיוולים הבית ספרית/הכיתתית, הכנת הכיתה להרגלי יום-יום חדשים במידה והם נדרשים, תיווך והכנת הקבוצה החברתית .

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

קליטה - "צעדים ראשונים" "כל תלמיד הוא עולם ומלואו"

הכרות עם התלמיד/ה והוריו/ה

להלן הצעה לשלבי תהליך היכרות:

- קבלת החלטה לגבי התלמיד/ה הספציפי/ת בנוגע למתווה המפגש/ים: תלמיד/ה בלבד, תלמיד/ה והוריו/ה, הורים בלבד וכדומה.
- מפגש ראשון יתקיים טרם כניסת התלמיד/ה למסגרת החינוכית. רצוי לקיים את המפגש לפני תחילת שנת הלימודים, במטרה להיערך כראות.
✓ המפגש יתקיים באווירה נינוחה, פתוחה ומקבלת.
- ✓ במידה והמפגש מתקיים מרחוק - יש לוודא כי למשפחה יש אמצעי קצה מתאימים ונגישים. יש לוודא כי העיתוי שנקבע מתאים ומאפשר שיח נינוח.
- ✓ מטרת המפגש הינה היכרות מעמיקה עם עולמו של התלמיד/ה, זיהוי ואיתור חוזקות והצלחות, קשיים, אתגרים, צרכים ומענים.
- ✓ הכרות עם תפקוד התלמיד/ה בבית, בקהילה ובסביבה, כולל במרחב הווירטואלי.
- ✓ הכרות עם התפיסות והאמונות של ההורים לגבי תפקוד התלמיד/ה ותפקידם כהורים.
- היכרות של ההורים עם הצוות החינוכי והטיפולי שנבחר לעבודה עם התלמיד/ה.
- הצוות יקיים דיון פנימי ודיון עם ההורים לשם קבלת החלטות לאופן ההיכרות של:
✓ התלמיד/ה עם תלמידי/ות הכיתה.
- ✓ התייחסות למוגבלות - האם ובאיזו מידה תהיה חשיפה של המוגבלות? האם וכיצד יתקיים שיח עם הצוות המורחב/ תלמידי הכיתה/ והורי התלמידים? זאת בכפוף להסכמת התלמיד/ה והוריו/ה לחשיפה.
- פגישה אישית של המחנכת עם התלמיד/ה והיכרות עם המסגרת החינוכית.

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

עבודת הצוות החינוכי

לעבודת הצוות החינוכי השפעה מהותית על קליטת התלמיד/ה והכלתו/ה.
להלן הצעה לתהליך העבודה:

- מחנכ/ת הכיתה אחראי/ת על התלמיד/ה ומהווה גורם מתכלל לעבודה איתו/ה.
- תכנית הקליטה והעבודה עם התלמיד/ה בחודש הראשון:
 - ✓ ישיבת צוות חינוכי העובד עם התלמיד/ה לשיח אודות הצרכים והמענים הנדרשים. יש לזמן את גורמי המקצוע במסגרת החינוכית.
 - ✓ תיאום וחלוקת תחומי האחריות בין גורמי המקצוע (מחנכ/ת, רכז/ת השתלבות, יועצ/ת, פסיכולוג/ית וכדומה).
 - ✓ מינוי גורם משמעותי שילווה את התלמיד/ה בעת היעדרות מחנכ/ת הכיתה.
- שיתוף ויידוע כל הגורמים הרלוונטיים בבית הספר אודות התכנית והמענים לתלמיד/ה.
- העמקת הידע והמיומנויות בקרב הצוות החינוכי, רכישת ידע וכלים להכלת התלמיד/ה, להסרת חסמים ולקידומו/ה.
- תיאום דרכי תקשורת והעברת מידע חיוני בין חברי הצוות.

משרד החינוך
אגף בכיר
יישום חוק החינוך המיוחד
הכלה והשתלבות

היכרות מעמיקה ומתמשכת

"התלמיד הזה הוא אני"

ממיפוי לתכנית עבודה

במהלך השנה תועמק ההיכרות עם התלמיד/ה: צרכים, יכולות, תחומי עניין, המעגלים החברתיים, שעות הפנאי וכדומה.

להעמקת ההיכרות מומלץ להתייחס לנקודות הבאות:

- מיפוי מעמיק של צרכי התלמיד במכלול ההיבטים: לימודי, רגשי, חברתי, הנגשות מותאמות וכדומה.
- **תכנית עבודה:**
 - ✓ בניית תכנית עבודה בהתאם לתוצאות המיפוי ומשאבי בית הספר.
 - התכנית תכלול: מטרות, יעדים, דרכי עבודה ומדדי הצלחה. מומלץ כי הרכב הצוות לבניית התכנית יכלול את: מחנכת/ה, יועצת, רכזת/ה השתלבות, מורה/ת שילוב, צוות טיפולי, סייעת.
 - ✓ תיאום בין הצוות החינוכי להורים - הגדרת דרכים ליצירת קשר ושיתופי פעולה ובכלל זה קשר סייעת-הורים, קשר סייעת- צוות חינוכי.
 - ✓ חשיפת התכנית בפני הצוות החינוכי לשם גיבוש דפוס פעולה אחידים.
 - ✓ הערכת התכנית במספר צמתי הערכה במהלך שנת הלימודים.
 - ✓ הפעלת תכנית ומנגנונים לקליטה חברתית של התלמיד/ה.

